

NATTE NATUUR VOOR DROGE VOETEN

In 2011 is het Straelens Broek natte natuur hersteld door de bovenste laag van de toen nog in gebruik zijnde agrarische percelen af te graven en af te voeren. Komende maanden wordt hier de laatste 2 ha natuur hersteld en is het Straelens Broek weer volledig natuur. Foto Henk Heijligers.

Natuur, dat is wandelend genieten van de rust, ruimte en zingende vogels. Grote kranen, vrachtwagens en machines horen in dat plaatje niet thuis. Ten behoeve van natuurherstel wordt vooraf uitgebreid onderzoek uitgevoerd en goed overwogen welke manier wordt toegepast om tot het beste natuurresultaat te komen. Soms resulteert dat in een rigoureuze aanpak.

In Noord-Limburg gaan we een aantal 'natte' natuurherstelprojecten uitvoeren. Komend najaar wordt gestart met een klein project van ongeveer 2 ha bij het Straelens Broek. In 2025-2026 gaan we ook aan de slag in het Vreewater [10 ha] en het Lommerbroek [27 ha]. In die gebieden gaan we de bovenste bodemlaag, de zogenaamde top-laag of bouwvoor, verwijderen en afvoeren.

NATTE NATUURPARELS

De gronden waarop we dit natuurherstel gaan uitvoeren waren vroeger natte natuurgebieden. Ze zijn vooral in de laatste eeuw ontgonnen voor de landbouw. Na het jarenlange agrarische gebruik bevindt zich in de toplaag een hoog gehalte aan meststoffen, zoals fosfaat. Goed voor de agrarische gewasproductie, maar funest om soortenrijke natuur op te ontwikkelen. Als we hier niks doen en de begroeiing spontaan laten ontwikkelen, komen we niet verder dan wat algemene grassoorten, pitrus en weinig bloemen. De uiteindelijke natuurwinst zal minimaal zijn. Door de bovenlaag af te graven halen we die voedselrijke laag weg en zijn de kansen voor natuurherstel groot. Bijkomend voordeel is ook dat het maaiveld dicht bij de grondwaterspiegel komt te liggen. Door verdroging is het grondwater afgelopen jaren overal gedaald, ook in de natte natuurgebieden,

en ook dat is een hinderpaal bij het hier gewenste natuurherstel.

AFVOEREN

We wegen dus zorgvuldig af welke manier van herstel en beheer de beste natuurresultaten oplevert. Dat doen we bijvoorbeeld door uitgebreid bodemonderzoek en we winnen advies in om te horen hoe lang het duurt voordat we bloemrijke graslanden terugkrijgen bij de verschillende vormen van beheer. Een beheermaatregel die wij veel toepassen is maaien en afvoeren. Door het maaisel af te voeren, verschrallen we na elke maaibeurt heel geleidelijk de bodem. Een voedsel-armere bodem geeft minder gras en juist kansen voor andere kruiden en bloemen. Om de voormalige en voedselrijke agrarische percelen om te vormen tot natuurgraslanden zou het bij deze methode tussen de 40 en 100 jaar duren om tot een mooie bloemrijke situatie te komen. Door juist de toplaag af te voeren en daarna maaisel van

goed ontwikkelde natuurgraslanden uit te strooien, bereiken we meteen de gewenste uitgangssituatie en kan het natuurherstel in een paar jaar vorm krijgen. Gezien de huidige staat van onze te herstellen natuurgebieden ontbreekt het aan kostbare tijd om rustig aan te doen.

WERK MET WERK

Een van de grootste nadelen van afgraven zijn de hoge kosten. Vooral de hoge transportkosten voor het afvoeren van de vrijgekomen grond. Een goede herbestemming, bij voorkeur op niet te grote afstand, is dan ook essentieel om die kosten in de hand te houden. Zo kan de grond gebruikt worden om bij een lokale boer de landbouwpercelen op te hogen. In het verleden hebben we ook samen- gewerkt om de grond te verwerken in een geluidswal, bij de aanleg van een snelweg, bij het afdekken van een stortplaats en bij het maken van een natuurbrug. Bij de projecten rond Arcen zal de grond grotendeels gebruikt worden bij de dijk aanleg en -verzwaring langs de Maas. Die wordt de komende jaren

uitgevoerd in opdracht van het Waterschap Limburg in het kader van de bescherming tegen hoogwaters van de Maas. Zo kan idealiter in een enkel transport de grond van het natuurherstelproject verwerkt worden bij de dijken en hoeft er daarvoor geen grond van elders aangevoerd te worden. Dat scheelt voor beide partijen behoorlijk in de kosten. Zo kan de aanleg van natte natuur zorgen voor droge voeten voor de bewoners langs de Maas.

VOORBEELD: HET STRAELENS BROEK

Deze aanpak gaan we binnenkort opstarten in een klein deel van het Straelens Broek tussen Arcen en de Duitse grens. Door de toestroom van grondwater uit het Duitse hoogterras en door de aanwezigheid van slecht doorlaatbare kleilagen, waardoor dit water niet kon wegstromen, lag hier in het verleden een omvangrijk gebied met vennen en moerassen. Eind 19^e eeuw is men hier begonnen met het droogleggen van het moerasgebied door een watergang naar de Maas te graven, de huidige

Lingsforterbeek. Daarna is het gebied verder ontveend en ontwaterd. Door de sterke toestroom van het grondwater is het echter altijd een nat gebied gebleven. In Limburg staan natte natuurgebieden onder druk en daar waar het kan wordt natte natuur hersteld. In 2011 is 25 ha in het Straelens Broek hersteld en omgevormd tot een gebied met plassen met een overgang naar heischrale- en bloemrijke graslanden. Bij dat herstel kon Het Limburgs Landschap destijds twee percelen niet verwerven. Die laatste 2 ha zijn inmiddels in eigendom en worden komende maanden, via afgraven en afvoeren, ingericht en dan is het natuurherstel van het Straelens Broek voltooid.

Daarnaast zijn de afgelopen jaren in Noord-Limburg in de Boshuizerbergen, de Ravenvennen en het Vreewater, en ook bij het Beesels Broek en in het Weerterbos in Midden-Limburg vergelijkbare herstelprojecten uitgevoerd. Ga vooral kijken hoe mooi het daar geworden is.

TEKST: HENK HEIJLIGERS

In het Straelens Broek zijn inmiddels diverse orchideeënsoorten teruggekeerd en is ook de grote karekiet in de zomer weer als broedvogel aanwezig. De komende wintermaanden is hier de klapexster weer te zien die van grote insecten, muizen en kleine vogels leeft.
Foto Patrick Palmen.

Het Straelens Broek in 2010, net voor het natuurherstel. Foto Sjors de Kort.

